

Джемелінська Л.В.
к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Проведено аналіз інноваційної активності металургійних підприємств України. Досліджено можливості модернізації металургійної галузі і активізації інноваційної діяльності підприємств.

Ключові слова: металургійні підприємства, інноваційна активність, інноваційна продукція, високі технології, об'єкти промислової власності.

Вступ. Теоретичні та методологічні аспекти інновацій, маркетингу в діяльності підприємств досліджені в [1 – 4] та інших наукових працях. Але питання аналізу інноваційної діяльності, модернізації вітчизняних металургійних підприємств, забезпечення управління конкурентоспроможністю металургійної продукції залишається актуальним і не достатньо вивченим.

Постановка задачі. Метою дослідження є аналіз та порівняння інноваційної активності металургійних підприємств України з рівнем інноваційної активності іноземних металургійних підприємств. Проведення моніторингу використаних об'єктів промислової власності, створеної та реалізованої інноваційної продукції, маркетингового забезпечення управління конкурентоспроможністю продукції дозволить дослідити стан інноваційної активності металургійних підприємств, надати рекомендації щодо маркетингового управління конкурентоспроможністю продукції. У процесі дослідження використовувались методи аналізу, синтезу та порівняння, проводився збір та аналіз статистичної інформації.

Результати дослідження. Металургійний комплекс є базовою галуззю економіки України, оскільки забезпечує понад 25 % промислового виробництва і 34 % загального експорту товарів.

Модернізація металургійних підприємств сприятиме інтенсивному розвитку галузі, а також позитивно впливатиме на такі галузі, як будівництво, машинобудування, дорожньо-транспортний комплекс, забезпечуватиме передумови для економічного розвитку промислових підприємств.

Необхідність модернізації металургійного виробництва України пов'язана з низкою проблем

– висока енергоємність виробництва, неефективне споживання паливно-енергетичних ресурсів, що призводить до значних витрат природного газу, збільшуючи залежність галузі від імпорту енергоресурсів. Енергоємність виробництва чавуну на українських металургійних підприємствах на 30 % вища, ніж на провідних підприємствах світу;

– відсутність інноваційних зрушень, недієвість механізмів залучення потенціалу академічних інститутів для виконання прикладних розробок, що призводить до поглиблення технічної і технологічної відсталості металургійної галузі;

- високий ступінь зношеності основних фондів (до 70-80 %);
- скорочення іноземного інвестування галузі;
- неефективне використання виробничих потужностей;
- низький рівень продуктивності праці на металургійних підприємствах;
- недостатній рівень бюджетного фінансування галузі;
- зростаючі екологічні проблеми.

Прийняття Кабінетом Міністрів України у 2004 році «Державної програми розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу України до 2011 року» сформувало позитивну тенденцію розвитку, обсяги виробництва металопродукції поступово збільшувалися та у 2007 році досягли рівня 36 млн. тонн готового прокату.

У 2008-2009 рр. після падіння обсягів виробництва у металургійній галузі на 12,3 % і 26,7 % відповідно посткризовий період характеризувався відновленням зростання на рівні 12,2 % у 2010 р. і 8,9 % у 2011 р. Проте за підсумками 2011 р. докризових показників виробництва за усіма основними видами металопродукції не було досягнуто. У 2011 р. обсяг виплавки сталі з напівфабрикатами становив 81,2 % від рівня 2007 р., чавуну – 81,2 % прокату – 79,6 % труб – 78,6 % феросплавів – 60 % [6].

За період 2004-2011 рр. металургійні підприємства країни інвестували в основний капітал 76,5 млрд. грн.

У грудні 2012 р. кількість виробленої продукції з необробленої сталі у світі у 62 країнах складала 121,3 млн. тон. Було зростання кількості даної продукції у Північній Америці, Росії, Китаї, Азії, Північній Кореї.

У світовому рейтингу країн-виробників металургійної продукції Україна у 2012 році займала десяте місце, зокрема 80 % вітчизняної продукції експортується, 20 % споживається в країні., 38 % від всього експорту вітчизняного металопрокату поставлялось у країни Близького Сходу та Північної Африки.

Сталеливарні потужності в Європі приблизно на чверть перевищують потребу ринка ЄС у даному виробництві. Конкуренція на ринках Близького Сходу та Північної Африки зростатиме за рахунок розвитку виробництва, створення нових високотехнологічних металургійних підприємств [7].

У Росії металургійні підприємства створили нові конкурентоспроможні виробництва, мають один з самих низьких показників зносу основних фондів, який не перевищує 40 % за 2011 р., закупили новітнє обладнання, технології світового рівня, до 2020 р. передбачили перехід на енергетично ефективно виробництво, скоротили викиди забруднюючих речовин. У Росії 40 % даної продукції експортується, 60 % реалізується на внутрішньому ринку, що є найбільш ідеальною пропорцією на думку експертів.

Більшість вітчизняних підприємств оснащені застарілим обладнанням, металургійні заводи експлуатуються понад нормативні терміни. На обладнанні з терміном служби понад нормативний виробляється більше 50 % металопродукції. Утримання застарілого устаткування, для металургійних підприємств значно дорожчим, ніж впровадження нових технологій, що відповідають світовим стандартам.

За даними досліджень, основну частку (42 %) українського експорту металів у 2010 р. складали: чавун переробний у чушках, зливки, напівфабрикати з нелегованої сталі, феросплави, відходи та брухт чорних металів. Майже відсутня номенклатура експорту високотехнологічної металопродукції: продуктів прямого відновлення залізних руд, листів плакованих з гальванічним покриттям та електролітичним оцинкуванням, прокату плоского з корозійної нержавіючої сталі. Імпорт в десятки разів перевищує експортні поставки по багатьох видах високотехнологічної металопродукції.

У 2011 р. металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів здійснювало 789 підприємств в Україні, що на 149 підприємств більше ніж у 2005 р. У 2011 р. інноваційною діяльністю займалось 120 металургійних підприємств. Порівняно з 2005 р. у 2011 р. кількість металургійних підприємств в Україні, які займалися інноваційною діяльністю зросла на 35 підприємств.

Як відомо, інновація є введення будь – якого нового або значно вдосконаленого продукту (товару, послуги) або процесу, нового методу маркетингу чи нового організаційного методу в діяльності підприємства.

Основними законодавчими актами з інновацій в країні є: закон України «Про інноваційну діяльність»; закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні»; постанова Верховної Ради України «Концепція науково – технологічного та інноваційного розвитку в Україні»; постанова Верховної Ради «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку в Україні на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів».

Зокрема, в Україні в період з 1992 по 2009 роки парламент ухвалив приблизно 85 нових законів, які прямо або опосередковано стосувалися інновацій. Але законодавчі зміни не сприяли зміцненню єдиної інноваційної політики.

Кількість металургійних підприємств країни, що реалізовували інноваційну продукцію у 2011 р. склала 85. Обсяг реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу реалізованої продукції металургійних підприємств у 2011 р. був лише 1,7%. Якщо у 2010 р. обсяг реалізованої інноваційної продукції за межами України до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції був 51,9% то у 2011 р. тільки 24%

У 2011 році внутрішні НДР проводили 21 вітчизняне металургійне підприємство, зовнішні НДР тільки 18 підприємств, придбали машин обладнання та програмного забезпечення 63 підприємств, навчання та

підготовку персоналу проводили лише 18 підприємств, ринкове запровадження інновацій тільки 2, а запозичення зовнішніх знань – 7 металургійних підприємств [5, С 184].

Кількість підприємств, що впроваджували інновації у металургійному виробництві у 2011 р. складала 103, у тому числі з них впроваджували інноваційні процеси 51, впроваджували нові або вдосконалені методи обробки або виробництва продукції – 50 підприємств, освоювали виробництво інноваційних видів продукції – 60 підприємств, впроваджували інновації нові для ринку 10 підприємств. Кількість металургійних підприємств, що впроваджували організаційні інновації складала 11, а кількість підприємств, що впроваджувала маркетингові інновації складала 13 [5, С 213].

З 2005 р. в порівнянні з 2011 р. кількість освоєного виробництва інноваційних видів продукції металургійними підприємствами країни збільшилось у два рази, на 112 найменувань. Зокрема, у 2011 р. підприємствами було освоєно виробництво 224 найменувань інноваційних видів продукції, з них 33 були новими для ринку.

Кількість придбаних нових технологій (технологічних досягнень) металургійними підприємствами в Україні та за межами країни з 2010 р. до 2011 р. зменшилось. Зокрема, кількість придбаних нових технологій металургійними підприємствами в країні за цей період зменшилась на 7 (придбано 32 нових технологій в країні у 2011 р.), та кількість придбаних нових технологій за межами країни зменшилась на 22 (придбано 18 нових технологій за межами країни у 2011 р.).

У 2011 р. кількість усіх використаних у діяльності металургійних підприємств винаходів складала 131, корисних моделей – 75, промислових зразків – 15 [5, С 295].

Високі технології – технології та технологічні процеси, що передбачають використання машин, апаратів, устаткування і приладів, заснованих на мікроелектроніці або керованих за допомогою комп'ютера та які використовуються при проектуванні виробництва або обробці продукції.

У 2011 р. лише 97 металургійних підприємств країни створювали та використовували високі технології. Створено 21 одиниць високих технологій, було використано 822 одиниць високих технологій.

Впровадження сучасних концепцій управління, аналітичної оцінки конкурентної ситуації на ринку, маркетингового підходу в процесі відбору об'єктів промислової власності для створення продукції, сприяють підвищенню конкурентоспроможності продукції, збільшенню обсягів її продаж. Процеси створення, виробництва та реалізації конкурентоспроможної продукції, а також управління ними повинні досліджуватись комплексно. Маркетинг повинен здійснюватись на всіх етапах життєвого циклу продукції.

Металургійним підприємствам для ефективного використання інновацій в процесі виробництва та реалізації конкурентоспроможної продукції

доцільно здійснювати синхронізований процес маркетингового забезпечення їх впровадження.

Висновки. Більшість вітчизняних металургійних підприємств не достатньо активно займаються інноваційною діяльністю, не проводять модернізацію виробництва. Металургійним підприємствам доцільно перейти на енергетично ефективне виробництво, закуповувати новітнє обладнання, створити нові конкурентоспроможні виробництва, підвищити рентабельність, оновити основні фонди. Для випуску високотехнологічної продукції необхідно більш активно використовувати об'єкти промислової власності у виробництві, займатись інноваційною діяльністю, вкладати кошти в інновації.

Науковими результатами дослідження є те, що вітчизняним металургійним підприємствам запропоновано проводити маркетингове забезпечення процесу створення конкурентоспроможної продукції з урахуванням їх інноваційної діяльності, здійснювати процес маркетингового управління конкурентоспроможністю продукції з використанням сучасних концепцій управління, проводити аналітичну оцінку конкурентної ситуації на ринку, проводити відбір об'єктів промислової власності для створення конкурентоспроможної продукції, здійснювати оцінку конкурентоспроможності металургійної продукції.

Список використаних джерел

1. Антонюк Л.Л., Горучник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
 2. Джемеліньська Л.В. Маркетинг в управлінні конкурентоспроможністю продукції // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Том 3 – Хмельницький, 2007. – С. 216- 219.
 3. Мусіна Л.А. Взаємний вплив економіки та природного середовища в сучасному світі: політика, стратегії, технології: монографія / Л.А. Мусіна, А.В. Ямчук, Т.К. Кваша. – К.: УкрІНТЕІ, 2012. – 260 с.
 4. Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком монографія/за ред. ден. С.М. Ілляшенка – Оуми: ТОВ «Торговий дім «Папірус», 2011. – 644 с.
 5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. Вд за випуск І.В. Калачова, ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2012. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. <http://www.ukrstat.gov.ua>
 6. Собкевич О.В., Воробйов С.Л. Пріоритети та важелі модернізації металургійної галузі України. Аналітична записка. [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень при резидентіві України. <http://www.niss.gov.ua>
 7. Рыбальченко С. Вари, вари ясно. Эксперт. Украинский деловой журнал 3-9 сентября 2012 №3 (358) – С.20-24
-

Джемелинская Л.В.
к.э.н., доцент НТУУ «КПІ»

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Проведено анализ инновационной активности металлургических предприятий Украины. Исследовано возможности модернизации металлургической отрасли и активизации инновационной деятельности предприятий.

Ключевые слова: металлургические предприятия, инновационная активность, инновационная продукция, высокие технологии, объекты промышленной собственности.

Dzhemelinska L.V.
Candidate of economic sciences, assistant professor NTUU KPI

INNOVATION ACTIVITY OF UKRAINIAN METALLURGICAL ENTERPRISES

It was made analysis of innovation activity of metallurgical industry in Ukraine. There were defined directions to improve the efficiency of metallurgical enterprises and there innovation activity.

Keywords: metallurgical enterprises, innovation activity, innovation products, high technologies, subjects of industrial property.

Марченко В.М.
доктор економічних наук, доцент ФММ НТУУ «КПІ»
Пилова О.Ю.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

В цій статті розглянуто сутність бізнес – процесів, існуючі технології управління бізнес-процесами підприємства, їх використання. Виконано зіставний аналіз технологій управління бізнес-процесами, відмічено їх переваги та недоліки.

Ключові слова: бізнес-процеси, інформаційна технологія (ІТ), технології управління бізнес-процесами, технологія workflow, BPM-системи (Business Process Management).